

Perspektiv Bibelskole - Seminar 1 - Skabelsen

Bibelskoleseminar onsdag den 9. marts kl. 19.30 i Skovlunde Frikirke.

Skabelsen forstået ud fra den moderne videnskabelige ramme

Indledning

Hvordan skal vi i vores videnskabelige tidsalder forstå Bibelens skabelsesberetning? For at vi bedre kan forstå problematikken og selv danne os en mening, gøres her et forsøg på at belyse forholdet imellem naturvidenskab og skabelsesberetningen. Vi ser nærmere på, hvordan skabelsesberetningen historisk set er blevet læst og hvordan man typisk har forstået forholdet imellem naturvidenskab og religion. Dernæst gives nogle eksempler på, hvordan videnskaben har udfordret samtidens forståelse af verdens skabelse. Til slut skitseres tre forskellige tolkningsmodeller af skabelsesberetningen.

A. Hermeneutik: Hvordan skal skabelsesberetningen læses og forstås?

Hermeneutik er læren om, hvordan tekster skal læses og forstås. Kristne har historisk set tolket de bibelske tekster på tre forskellige måder.

1. Den bogstavelige tolkning

Den bogstavelige læsning tager skabelsesberetningen som en ligefrem historisk fremstilling af verdens skabelse. Gud skabte verden på seks på hinanden følgende dage à 24 timer.

2. Den allegoriske tolkning

Bibelen indeholder tekster eller teksttyper, som ikke skal forstås bogstaveligt. Den allegoriske tolkning læser skabelsesberetningen som en poetisk eller allegorisk fremstilling af universets skabelse. Teksten indeholder nogle vigtige teologiske og etiske principper, men skal ikke forstås som en historisk beskrivelse af skabelsen.

3. Den akkommoderende tolkning

Dette tolkningsprincip bygger på ideen om akkommodation eller tilpasning. Gud tilpasser sin åbenbaring til de mennesker, som han åbenbarer sig for. Han begrænser sig til det pågældende folks sprog og billedsprog. Ifølge den akkommoderende tolkning skal skabelsesberetningen ikke læses bogstaveligt. Tekstens centrale ideer, som er tilpasset de første læsere/hørere, skal tolkes ind i den moderne læsers univers.

B. Naturvidenskab og religion: Forholdet imellem “naturens bog” og Bibelen

Kristne er enige om, at Gud åbenbarer sig både igennem “naturens bog” (den fysiske verden) og igennem Bibelen. Og i princippet er der ingen modsætninger imellem disse to, når de hver især tolkes rigtigt. Kristne har dog forstået forholdet imellem naturvidenskab og religion og disses respektive tolkninger af verden på tre forskellige måder.

1. Adskilte/komplimenterende vidensområder

Naturvidenskab og religion opfattes som to separate sfærer med ekspertise inden for hvert sit vidensområde. De forholder sig til to forskellige slags spørgsmål og besvarer dem ud fra to forskellige metoder. Naturvidenskaben beskriver, hvordan den fysiske verden blev til og hænger sammen, mens skabelsesberetningen forklarer, hvad den ultimative mening med universet og livet er.

2. Interagerende vidensområder

Naturvidenskab og religion mødes og interagerer. De to vidensområder overlapper delvis, og derfor er der nogle spørgsmål, som besvares bedst ved at gøre brug af viden fra begge sfærer. Et af de områder

er verdens skabelse. Skabelsesberetningen siger nemlig, at Gud skabte verden i en bestemt rækkefølge.

3. Overlappende vidensområder

Naturvidenskab og religion beskriver og forklarer den samme skabte verden. Der hvor den naturvidenskabelige skabelsesmodel og skabelsesberetningen måtte komme i konflikt, må der vælges imellem de to vidensområder.

C. Naturvidenskaben udfordrer religionen

Med den naturvidenskabelige revolution, som begyndte i midten af 1500-tallet, udfordredes for alvor den traditionelle forståelse af verdens skabelse. Tre af de store videnskabelige landvindinger fik særlig stor betydning for samtidens verdensbillede.

1. Den kopernikanske revolution

I middelalderen troede man, at solen og de andre himmellegemer roterede rundt om jorden. Dette verdensbillede byggede på Ptolemæus' (90-168 e. Kr.) geocentriske model af universet, og blev ellers opfattet som selvindlysende sandt. Bibelske tekster blev tolket i lyset af det geocentriske verdensbillede. I 1500-tallet forlades den geocentriske forståelse til fordel for det heliocentriske verdensbillede, som Nicolaus Kopernikus (1473-1543), Tycho Brahe (1546-1601) og Johann Kepler (1571-1630) var eksponenter for. Det førte til nytolkninger af relevante bibeltekster. John Calvin (1509-64) pointerede, at Bibelens primære opgave er at oplyse mennesker om Jesus Kristus. Bibelen er ikke en tekstbog om astronomi, geografi eller biologi. Calvin mente, at skabelsesberetningen ikke skulle tolkes bogstaveligt, men ud fra ideen om at Gud har "tilpasset" sin åbenbaring til os mennesker.

2. Det mekaniske verdensbillede

Isaac Newtons (1642-1727) universelle gravitationslov forklarer "mekanikken" bag æblets fald til jorden og planeternes rotation om solen. Det mekaniske verdensbillede opfattede naturen og universet som én stor maskine, som fulgte faste love. Og hvis verden er en store maskine, må den store Designer have designet den. Universet kunne også sammenlignes med et stort ur, som den store Urmager havde bygget. Billedet af Gud som urmager ledte dog snart til en naturalistisk opfattelse af universet. Gud havde bygget uret og havde sat det i gang, men derefter tog mekanikken over og Gud havde udspillet sin rolle. Deismen hævder nemlig, at Gud skabte verden, men benægter, at Gud stadig er involveret i verdens gang. Det mekaniske verdensbillede forudsatte også, at Gud havde skabt verden i sin endelige form. Urmageren ville jo ikke gå fra uret, førend det var helt færdigt. Denne statiske opfattelse af verden kunne dog ikke hamle op med darwinismens dynamiske verdensbillede.

3. Darwins evolutionsteori

På Charles Darwins (1809-82) tid var det en generel opfattelse, at den fysiske og biologiske verden så ud således, som den altid havde gjort. De forskellige arter af dyr var nemlig uforanderlige. Denne opfattelse passede også fint sammen med den traditionelle tolkning af skabelsesberetningen. Gud havde skabt hver enkelt art og givet dem deres egne uforanderlige karakteristika. Darwin mente dog, at observationerne fra *Beagle*-ekspeditionen viste, at arterne er ikke uforanderlige, men at de forandrer og tilpasser sig. Den biologiske evolution sker via naturlig selektion, en helt igennem naturalistisk udvælgelsesmekanisme. For mange var Darwinismens forklaring på arternes oprindelse og evolution med til at underminere argumenterne for Guds eksistens. Evolutionsteorien udfordrede den bogstavelige tolkning af skabelsesberetningen, og satte spørgsmålstegn ved menneskets særstatus som skabt i Guds billede.

4. Ekskurs: Big Bang-teorien

Frem til begyndelsen af 1900-tallet var Steady State-teorien den herskende teori inden for kosmologien. Steady State-teorien beskrev universet som værende et statisk univers. Derimod hævder Big Bang-teorien, som i dag er herskende, at universet ekspanderer. Der er derfor stærke indikationer på, at universet har en absolut begyndelse for ca. 13,8 milliarder år siden. Moderne kosmologi passer således godt sammen med skabelsesberetningen, som siger, at Gud skabte verden i begyndelsen.

Tre tolkningsmodeller af skabelsesberetningen

De tre følgende tolkningsmodeller forklarer om eller i hvor høj grad skabelsesberetningen menes at åbenbare selve rækkefølgen i skabelsen.

1. Den symbolske tolkning

- Forklaringsmodeller: Ateistisk og deistisk evolution
- Grundlæggende tanke: Skabelsesberetningen er stort set symbolsk
- Teorier:
 - **Skabelsen skal kun forstås religiøst:** Bibelen lærer kun religiøse sandheder og siger intet om den fysiske verden.
 - **Skabelsesdage = åbenbaringsdage:** Gud åbenbarede skabelsen for forfatteren af 1. Mosebog over seks på hinanden følgende dage.

2. Den ikke-konkordante tolkning

- Forklaringsmodeller: Teistisk evolution
- Grundlæggende tanke: Skabelsesberetningen afslører ikke i hvilken rækkefølge, Gud skabte verden, kun at det var Gud (eller JHVH), som skabte verden.
- Teorier:
 - **Framework-teorien:** I begyndelsen var jorden øde og tom, derfor formede og fyldte Gud tomheden. Framework-teorien fortæller, hvad der skete, men ikke hvor lang tid det tog eller i hvilken rækkefølge.
 - **Analogical Day-teorien:** Ligesom mennesker arbejder i seks dage og hviler i en, således skabte Gud verden i seks dage og hvilede i en.
 - **Cosmic Temple-teorien:** Gud etablerer hele jorden som sit tempel og tager sin residens op der på den syvende dag. Skabelsesberetningen tolkes i lyset af oldtidens tempelbygnings- og tempelindvielsestekster.

3. Den konkordante tolkning

- Forklaringsmodeller: Young Earth Creationism (YEC) og Old Earth Creationism (OEC)
- Grundlæggende tanke: Skabelsesberetningen viser i hvilken rækkefølge Gud skabte verden.
- Teorier:
 - **Gap-teorien** (OEC): Der er et tidsmæssigt "gap" imellem den første skabelse i 1. Mosebog 1,1 og den anden skabelse i v. 3. Gud genskaber verden på seks dage efter at verden "blev" tomhed og øde (v. 2). Fossiler hører til den første skabelse.
 - **Intermittent Day-teorien** (OEC): Hver skabelsesdag var 24 timer lang. Ind imellem hver skabelsesdag er der lange tidsrum, hvor der ikke blev skabt noget.
 - **Progressive eller Day-Age Creation-teorien** (OEC): Hver skabelsesdag var en lang periode. Himmelysene blev skabt den første dag, men kom først til syne på den fjerde dag, muligvis fordi atmosfæren klarede op.
 - **24 timer-teorien** (YEC): Hver dag var 24 timer lang. Eksistensen af fossiler forklares ved syndfloden. Gud skabte en fuldvoksen verden ("apparent age" eller "white hole").

Litteratur

Rau, Gerald. (2012). *Mapping the Origins Debate*. Downers Grove, Ill.: IVP Academic.

McGrath, Alister E. (2010). *Science and Religion: A New Introduction*. 2. udg. Chichester, UK: Wiley-Blackwell.

Niels Pauli Nónstein

Marts 2016